العقيدة الصحيحة وما يضادها

صحيح عقيده او هغه چې خلاف يې ده

صحيح عقيده او هغه چې خلاف يې ده

ليکنه

عالېقدر شيخ عبد العزيز بن عبد الله بن باز

بسم الله الرحمن الرحيم

سريزه

تولې ستاينې يوازې الله لره دي، او درود او سلام دې وي پر هغه چا چې وروسته ترې بل نبي نشته، او د هغه پر کورنۍ او ملګرو (دې د الله درود او سلام وي).

أما بعد: کله چې صحيح عقيده د اسلام اصل او د ملت بنياد دی نو مناسبه راته ښکاره شوه چې د تقرير موضوع مې همدا وټاکم. او په شرعي دلايلو؛ قرآن او سنت سره ښکاره ده چې کړنې او ويناوې هغه مهال صحيح بلل کېږي او منل کېږي چې له سمې عقيدې سرچينه واخلي، که چېرته عقيده ناسمه وي نو هر څه چې پرې بنا وي باطل دي خواه که کړنې وي او يا وينا وې، لکه چې الله تعالى فرمايي:

﴿الْيَوْمَ أُحِلَّ لَكُمُ الطَّيِّبَاتُ وَطَعَامُ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ حِلٌّ لَكُمْ وَطَعَامُكُمْ حِلٌّ لَهُمْ وَالْمُحْصَنَاتُ مِنَ الْمُؤْمِنَاتِ وَالْمُحْصَنَاتُ مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكُمْ إِذَا آتَيْتُمُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ مُحْصِنِينَ غَيْرَ مُسَافِحِينَ وَلَا مُتَّخِذِي أَخْدَانٍ وَمَنْ يَكْفُرْ بِالْإِيمَانِ فَقَدْ حَبِطَ عَمَلُهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ٥﴾

ژباړه: (نن ورځ تاسو لپاره پاکيزه څيزونه حلال کړی شول او د هغو کسانو ذبيحه (حلاله) چې کتاب ورته ورکړی شوی دی؛ تاسو لپاره حلاله ده او ستاسو طعام د هغوی لپاره حلال دی، او (تاسو لپاره حلالې دي) پاك لمنې مومنې ښځې

او پاك لمنې ښځې له هغو خلقو ځنې چې هغوی ته له تاسو نه مخکې کتاب ورکړی شوی دی، کله چې تاسو دغو (ښځو) ته د هغوی مهرونه ورکړئ، چې عفت غوښتونکي یئ، بدکاري کوونکي نه یئ او نه په پټه سره یاران نیوونکي یئ او څوك چې له ایمان نه انکار وکړي، نو یقینًا د هغه عمل برباد شو او هغه به په اخرت کې له تاوانیانو څخه وي). [المائدة سورت: ٥ آیت] او الله تعالی فرمایلي:

﴿وَلَقَدْ أُوحِيَ إِلَيْكَ وَإِلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكَ لَئِنْ أَشْرَكْتَ لَيَحْبَطَنَّ عَمَلُكَ وَلَتَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ٦٥﴾

ژباړه: (او یقینًا یقینًا تا ته وحې کړای شوې ده او هغو کسانو ته چې له تا نه مخکې وو (داسې چې) قسم دی که تا شرك وکړ (نو) ستا عمل به خامخا لازمًا برباد شي او ته به خامخا لازمًا له تاوانیانو ځنې شې) [الزمر سورت: 65 آیت].

او پدې معنا سره آیتونه ډیر دي، د الله تعالی د کتاب او د هغه د امانتدار رسول - د هغه د رب له لورې دې تر ټولو غوره درود او سلام پر هغه وي - سنت پر دې دلالت کوي چې سمه (صحیح) عقیده : په الله جل جلاله، په پرېښتو، په کتابونو، د هغه پر پیغمبرانو، د آخرت پر ورځ او د خیر او شر په اندازه په ایمان راوړلو کې خلاصه کیږي، دا شپږ کارونه همدغه د صحیح عقیدې بنسټونه دي، پر کومو چې غالب الله خپل کتاب نازل کړی، او خپل پیغمبر یې؛ محمد - صلى الله علیه وسلم - پرې رالیږلی دی. د دې بنسټونو لاندې ټولې هغه غیبي چارې راځي چې ایمان راوړل پرې واجب دي، او ټول هغه څه چې الله او رسول یې - صلی الله علیه وسلم - پرې خبر ورکړی،

او د دې شپږو بنسټونو ډېر زيات دليلونه په قرآن او سنت کې شته، چې له هغو څخه دا قول د الله تعالى دی:

﴿لَيْسَ الْبِرَّ أَنْ تُوَلُّوا وُجُوهَكُمْ قِبَلَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَلَكِنَّ الْبِرَّ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالْكِتَابِ وَالنَّبِيِّينَ﴾

﴿لَيْسَ الْبِرَّ أَنْ تُوَلُّوا وُجُوهَكُمْ قِبَلَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَلَكِنَّ الْبِرَّ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالْكِتَابِ وَالنَّبِيِّينَ﴾

ژباړه: (نېکي دا نه ده چې خپل مخونه د مشرق او مغرب په طرف وګرځوئ، خو لېکن نېکي (د هغه چا) ده چې پر الله او پر ورځ د آخرت او پر ملايکو او پر کتابونو او پر نبيانو يې ايمان راوړی). [البقرة سورت: 177 آيت]. او دا قول د الله تعالى:

﴿آمَنَ الرَّسُولُ بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ وَالْمُؤْمِنُونَ كُلٌّ آمَنَ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْ رُسُلِهِ﴾

ژباړه: (رسول پر هغه څه ايمان راوړی دی ؛ چې په ده باندې د خپل رب له جانبه نازل کړی شوی دی او مومنانو هم، ټولو ايمان راوړی دی په الله باندې او د هغه پر ملايکو او د هغه پر کتابونو او د هغه په رسولانو باندې (او وايي) مونږه د هغه (الله) په رسولانو کې د هيچا په مينځ کې توپير نه کوو). [البقرة سورت: 285 آيت]. او دا قول د الله تعالى:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا آمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَالْكِتَابِ الَّذِي نَزَّلَ عَلَى رَسُولِهِ وَالْكِتَابِ الَّذِي أَنْزَلَ مِنْ قَبْلُ وَمَنْ يَكْفُرْ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا بَعِيدًا١٣٦﴾

ژباړه: (ای هغو کسانو چې ايمان يې راوړی دی! تاسو پر الله ايمان راوړئ او د هغه پر رسول او پر هغه کتاب چې هغه

په خپل رسول باندې نازل کړې دی او پر هغو کتابونو چې له ده نه يې مخکې نازل کړي دي، او څوك چې كفر وکړي په الله او د هغه په ملايکو او د هغه په کتابونو او د هغه په رسولانو او د اخرت په ورځ، نو يقينًا هغه ګمراه شو په ډېرې لرې ګمراهۍ سره). [النساء سورت: 136 آيت]، او دا قول د الله تعالى:

﴿أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ ۗ إِنَّ ذَٰلِكَ فِي كِتَابٍ ۚ إِنَّ ذَٰلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ ٧٠﴾

ژباړه: (آيا ته نه يې پوه شوی چې ببشکه الله پوهيږي په هر هغه څه چې په آسمان او ځمکه کې دي، ببشکه دغه په يو كتاب کې دي، ببشکه دغه الله ته ډېر آسان دي. [الحج سورت: 70 آيت]. هر چې صحيح حديثونه کوم چې پر دې اصولو دلالت کوي ډېر زيات دي، له هغو نه يو هغه مشهور حديث دی چې مسلم په خپل صحيح کې د امير المؤمنين عمر بن الخطاب - رضی الله عنه - څخه روايت کړی دی چې جبريل عليه السلام له نبي - صلی الله عليه وسلم څخه د ِايمان په اړه پوښتنه وکړه، نو هغه ورته وويل:

«الإيمان أن تؤمن بالله، وملائكته وكتبه ورسله واليوم الآخر وتؤمن بالقدر خيره وشره» الحديث،

«ايمان دې ته وايې چې: په الله جل جلاله، پرېښتو يې، کتابونو يې، پيغمبرانو يې، په وروستۍ ورځ(قيامت) او د خير او شر

په اندازه باور ولرې».[1] الحديث، او دواړو شيخانو؛ بخاري او مسلم دا حديث له ابو هريرة څخه هم (په خپلو كتابونو كې) راوړى دى. او د دې شپږو بنسټونو (اصولو) لاندې ټول هغه څه راځي چې مسلمان پرې بايد د الله تعالى، بيا ژوندون او داسې نورو غيبي چارو په اړه عقيده او باور ولري.

په الله تعالى ايمان

يدې باور لرل چې الله همغه حق معبود دى چې له ټولو شيانو پرته د بندګۍ مستحق دى.

په الله پاک له ايمان راوړلو څخه يدې ايمان راوړل دي چې همغه(ذات) په حقه له نورو ټولو پرته د بندګۍ مستحق دى، ځکه چې د بندګانو پيدا کوونکى، ورسره نيکي کوونکى، روزي ورکوونکى او د دوى په پټو او ښکاره و پوه دى، او د دې وړتيا لري چې منونکي ته يې ثواب او سرکښ ته يې جزا ورکړي، او د دې عبادت لپاره الله انسانان او پيريان پيدا کړي او امر يې ورته پرې کړى لکه چې فرمايي:

﴿وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ٥٦﴾

ژباړه: او ما پيريان او انسانان نه دي پيدا کړي مګر د دې لپاره چې دوى زما عبادت وکړي. [الذاريات سورت: 56 آيت].

﴿مَا أُرِيدُ مِنْهُمْ مِنْ رِزْقٍ وَمَا أُرِيدُ أَنْ يُطْعِمُونِ٥٧﴾

---

[1] مسلم الإيمان (8)، الترمذي الإيمان (2610)، النسائي الإيمان وشرائعه (4990)، أبو داود السنة (4695)، ابن ماجه المقدمة (63)، أحمد (27/1).

ژباړه: زه له دوی نه هېڅ رزق نه غواړم او نه دا غواړم چې دوی ما ته خوراك راکړي. [الذاريات سورت: 57 آیت].

﴿إِنَّ اللَّهَ هُوَ الرَّزَّاقُ ذُو الْقُوَّةِ الْمَتِينُ٥٨﴾

ژباړه: بېشکه همدغه الله ښه روزي ورکوونکی، قوت والا، (او) ډېر مضبوط دی. [الذاريات سورت: 58 آیت]. او الله پاک فرمايي:

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ اعْبُدُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ٢١﴾

ژباړه: ای خلکو! د خپل رب عبادت وکړئ، هغه چې تاسو يې پيدا کړي ياست او هغه کسان چې له تاسو نه مخکې وو، د دې لپاره چې تاسو پر هېزګاره شئ. [البقرة سورت: 21 آیت].

﴿الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ فِرَاشًا وَالسَّمَاءَ بِنَاءً وَأَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجَ بِهِ مِنَ الثَّمَرَاتِ رِزْقًا لَكُمْ فَلَا تَجْعَلُوا لِلَّهِ أَنْدَادًا وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ٢٢﴾

ژباړه: هغه (رب) چې ستاسو لپاره يې ځمکه فرش او اسمان چت ګرځولی او له پورته نه يې اوبه نازلې کړي دي، بيا يې په دغو سره له مېوو نه ستاسو لپاره رزق راوېستلی، نو له الله سره هېڅ قسمه شريکان مه جوړوئ، حال دا چې تاسو پوهېږئ. [البقرة سورت: 22 آیت]. الله جل جلاله د دې حق د روښانه کولو او لورې ته يې د بلنې ورکولو لپاره رسولان او کتابونه رالېږلي دي او د دې له مخالفت څخه يې خبرداری ورکړی لکه چې الله پاک فرمايي:

﴿وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ﴾

ژباړه: او یقینًا یقینًا مونږ په هر یو امت کې یو رسول لیږلی و (په دې سره) چې تاسو د الله عبادت کوئ او له طاغوت نه ځان وساتئ. [النحل سورت 36 آیت]. او الله تعالی فرمايي:

﴿وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا نُوحِي إِلَيْهِ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدُونِ٢٥﴾

ژباړه: او مونږ له تا نه مخکې هیڅ رسول نه دی لیږلی مګر چې هغه ته به مونږ (دا) وحي کوله چې ببشکه شان دا دی چې له ما نه پرته بل هیڅ حق معبود نشته، نو تاسو زما عبادت کوئ. [الأنبیاء سورت: 25 آیت]. او الله تعالی فرمايي:

﴿الر كِتَابٌ أُحْكِمَتْ آيَاتُهُ ثُمَّ فُصِّلَتْ مِنْ لَدُنْ حَكِيمٍ خَبِيرٍ ١ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا اللَّهَ إِنَّنِي لَكُمْ مِنْهُ نَذِيرٌ وَبَشِيرٌ ٢﴾

الف، لام، را، (دا) کتاب دی چې آیتونه یې محکم کړی شوي دي، بیا د ښه حکمت والا، پوره خبردار ذات لخوا نه په تفصیل سره بیان شوي دي

دا چې تاسو عبادت مه کوئ مګر یواځې د الله، ببشکه زه ستاسو لپاره د هغه له لوري (رالیږل شوی) وېرووونکی او زېری ورکوونکی یم. [هود سورت: 1-2 آیتونه]. د دې عبادت حقیقت په عبادت سره د الله جل جلاله په ځانګړې کولو کې دی (پدې معنا) چې ټول هغه څه چې بندګان یې پرې د هغه عبادت کوي لکه: دعاء، ویره، امید ساتل، لمونځ کول، روژه نیول، قرباني، نذر او داسې نور ډول ډول عبادتونه باید هغه ته په تسلیمېدو، ورخخه هیله لرلو،ویرېدلو او په عین وخت کې ورسره د پوره مینې ساتلو، په وړاندې یې سر ټیټولو او د هغه لویې منلو په فضا کې(یوازې هغه ته) تر سره شي،او

د قران ډیره برخه ددې قاعدې د اثبات لپاره نازله ده،لکه د الله دا وینا:

﴿فَاعۡبُدِ ٱللَّهَ مُخۡلِصٗا لَّهُ ٱلدِّينَ ٢ أَلَا لِلَّهِ ٱلدِّينُ ٱلۡخَالِصُ﴾

ژباړه: نو ته د الله عبادت کوه، په داسې حال کې چې دین هغه (الله) لره خالص کوونکی یې.

ژباړه: خبردار شئ! خاص د الله لپاره خالص دین دی. [الزمر سورت: 2-3 آیتونه]. او د الله پاک دا قول:

﴿وَقَضَىٰ رَبُّكَ أَلَّا تَعۡبُدُوٓاْ﴾

ژباړه: او پریکړه کړې رب ستا چې تاسو عبادت مه کوئ (د بل هیچا) مګر یواځې د هغه. [الإسراء سورت: 23 آیت].

او د الله تعالی دا قول:

﴿فَٱدۡعُواْ ٱللَّهَ مُخۡلِصِينَ لَهُ ٱلدِّينَ وَلَوۡ كَرِهَ ٱلۡكَٰفِرُونَ ١٤﴾

ژباړه: نو تاسو الله بلئ، په داسې حال کې چې همده ته د دین خالص کوونکي یاست، اګر که کافران یې بد ګڼي. [غافر سورت: 14 آیتونه]. او په صحیحینو کې له معاذ بن جبل - رضی الله عنه - څخه روایت دی چې نبي - صلی الله علیه وسلم - فرمایلي:

«حق الله على العباد أن يعبدوه ولا يشركوا به شيئا».

د الله حق دی پر بنده ګانو دا دی چې عبادت یې وکړي او هیڅ شی ورسره شریک نه کړي.[1]

[1] البخاري الجهاد والسير (2701)، مسلم الإيمان (30)، الترمذي الإيمان (2643)، ابن ماجه الزهد (4296)، أحمد (238/5).

د اسلام په ټولو پنځو بنکاره رکنونو ایمان راوړل چې پر خپلو بنده ګانو یې واجب او فرض ګرځولي دي.

په الله له ایمان راوړلو څخه د اسلام په پنځو بنکاره ارکانو ایمان راوړل هم دي چې الله په خپلو بندګانو لازم او فرض ګرځولي دي او هغه: ګواهي ورکول دي چې نشته په حقه معبود مګر یو الله دی او پدې چې محمد - صلی الله علیه وسلم - د الله رسول دی، د لمانځه ودرول، د زکات ورکول، د رمضان روژه، او د بیت الله الحرام حج کول د هغه چا لپاره چې د ورتګ وړتیا ولري او داسې نور هغه فرضونه چې پاک شریعت پرې راتګ کړی دی.

تر ټولو اړین(مهم) او لوی رکن یې پدې ګواهي ورکول دي چې پرته له الله څخه په حق بل معبود نشته او دا چې محمد - صلی الله علیه وسلم - د الله رسول دی، نو پدې ګواهي ورکول چې له الله پرته په حقه بل معبود نشته؛ الله تعالی ته د عبادت د ځانګړي کولو او له هغه پرته له نورو څخه یې د نفي کولو غوښتنه کوي، او همدا د (لا ِاله الا الله) معنا ده، ځکه معنا یې داسې ده چې په حقه سره معبود نشته مګر یو الله، نو هر هغه څه چې له الله پرته یې عبادت شوی؛ که انسان وي، یا پرښته وي او یا هم پیری او یا نور، نو د ټولو عبادت په باطل سره شوی، او هغه چې په حقه یې عبادت کیږي یوازې الله دی لکه څرنګه چې هغه پاک ذات فرمایي:

﴿ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ وَأَنَّ مَا يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ هُوَ الْبَاطِلُ﴾

ژباړه: دغه پدې سبب چې بېشکه الله، هم دی حق دی او دا چې بېشکه هغه چې دوی یې له هغه (الله) نه پرته رابولي،

همغه باطل دی. [الحج سورت: 62 آیت]. وړاندې څرګنده شوه چې الله تعالی د همدې بنسټيز اصل لپاره ثقلين(انسانان او پيريان) پيدا کړي او ورته يې پرې امر کړی، خپل پيغمبران يې لدې سره رالېږلي او خپل کتابونه يې پدې سره نازل کړي، نو پدې اړه ښه فکر وکړه او زيات يې راپه زړه کړه، تر څو درته پدې بنسټيز اصل هغه لويه ناپوهي څرګنده شي چې ډېری مسلمانان پکې لويدلي دي تر دې چې د الله سره يې د نورو عبادت وکړ، او د هغه خالص حق يې له هغه پرته نورو ته ورکړ، نو له الله نه مرسته غواړو.

پدې باور لرل چې الله پخپله پيدا کوونکی د عالم، د هغوی چارې سموونکی دی او په خپل علم او ځواک سره پدوی کې تصرف کوونکی دی.

او په الله پاک له ايمان څخه پدې باور لرل دي چې همغه د کائناتو پيدا کوونکی، چارې سموونکی، او په خپل علم او ځواک سره هر رنګ چې وغواړي د هغوی په چارو کې تصرف کوونکی دی، او همغه د دنيا او آخرت مالک او د ټولو کائناتو رب دی، له هغه پرته بل خالق نشته او له هغه پرته بل رب نشته. او دا چې هغه استازي(رسولان) رالېږلي او کتابونه يې د بندګانو د اصلاح او هغه څه ته د بلنې په موخه نازل کړي دي چې په دنيا او اخرت کې د هغوی خلاصون او ښېګڼه پکې ده. او هغه پاک ذات لره پدې ټولو کې شريک نشته لکه څرنګه چې فرمايي:

﴿اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ ٦٢﴾

ژباړه: الله د هر شي پيدا کوونکی دی او هغه په هر شي باندې نګران دی. [الزمر سورت: 62 آيت]. او الله تعالی فرمايي:

﴿إِنَّ رَبَّكُمُ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَى عَلَى الْعَرْشِ يُغْشِي اللَّيْلَ النَّهَارَ يَطْلُبُهُ حَثِيثًا وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ وَالنُّجُومَ مُسَخَّرَاتٍ بِأَمْرِهِ أَلَا لَهُ الْخَلْقُ وَالْأَمْرُ تَبَارَكَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ ٥٤﴾

ژباړه: بېشکه ستاسو رب هغه الله دی چې آسمانونه او زمکه يې په شپږو ورځو کې پيدا کړي دي، بيا د عرش له پاسه برقراره شو، هغه په شپې سره ورځ پټوي، په دې حال کې چې دا (شپه) هغې (ورځ) لره په تلوار سره طلب کوي او (پيدا کړي يې دي) لمر، سپوږمی او ستوري، چې د هغه په حکم سره مسخر کړی شوي دي، خبر اوسئ! خاص هغه لره دي پيدا کول او حکم کول، ډېر برکت والا دی الله؛ پالوونکی د ټول عالم دی. [الأعراف سورت: 54 آيت].

د هغه په ښايسته نومونو او لوړو صفتونو ايمان راوړل پرته له تحريف (معنى کې بدلون راوستل)، تعطيل (له معنى يې انکار کول) تکييف (څرنګوالی يې بيانول) او تمثيل (د هغه لپاره د بېلګې يا مثل بيانول).

او په الله له ايمان راوړلو دا هم دي چې د هغه په ښايسته نومونو او لوړو صفتونو؛ هغه چې په خپل غالب کتاب او يا د هغه د امين رسول په ثابت شوو سنتو کې راغلي دي، پرته له تحريف، تعطيل، تکييف او تمثيل څخه ايمان درلودل، بلکه هغه ډول يې منل واجب دي لکه څرنګه چې راغلي دي پرته

له څرنګوالي څخه، سره له ایمان درلودلو نه په هغه لويو معناوو چې هغه د الله جل جلاله صفتونه دي، نو په هغه ډول پرې د الله نومول واجب دي څرنګه چې د هغه شان سره ښايي پرته لدې چې د مخلوق سره په کوم شي کې ورته والی ورکړل شي لکه څرنګه چې فرمايي:

﴿لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ﴾

ژباړه: (د هغه په مثل هېڅ شی نشته او هم دغه ښه اورېدونکی، ښه ليدونکی دی). [الشورى سورت: 11 آيت].

او الله تعالی فرمايي:

﴿فَلَا تَضْرِبُوا لِلَّهِ الْأَمْثَالَ إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ٧٤﴾

ژباړه: (نو تاسو د الله لپاره مثالونه مه بيانوئ، بېشکه الله پوهېږي او تاسو نه پوهېږئ). [النحل سورت: 74 آيت]. او دا د اهل سنت والجماعت عقيده ده د پيغمبر صلى الله عليه له اصحابو او د هغه چا چې په نيکی کې د هغوی پيروان دي، او هغه (عقيده) چې امام ابو الحسن الأشعرى - رحمه الله - په کتاب " المقالات عن أصحاب الحديث وأهل السنة " کې رانقل کړې ده، او لدې پرته نورو د علم او ايمان خاوندانو هم رانقل کړې ده.

اوزاعي رحمه الله فرمايلي دي: له زهري او مکحول څخه د صفاتو د آيتونو په اړه پوښتنه وشوه، نو هغوی دواړو وويل: څرنګه چې راغلي همداسې يې تېر کړئ. او وليد بن مسلم رحمه الله وايي: له مالک، اوزاعي، ليث بن سعد او سفيان الثورى - رحمهم الله - څخه د صفاتو په اړه د راغلو روايتونو په اړه پوښتنه وشوه، نو ټولو وويل: څرنګه چې راغلي له

څرنګوالي پرته يې همداسې تېر کړئ. او اوزاعي رحمه الله ويلي: مونږ او ډېرى تابعينو به ويل: الله پاک يې په عرش باندى دى او ايمان مو راوړي په هغه صفتونو چې په سنتو کې راغلي دي. او کله چې د مالک له شيخ؛ ربيعة بن أبى عبد الرحمن ـ رحمهما الله - څخه د استواء په اړه پوښتنه وشوه ويې ويل: (استواء نامعلومه نده، او د کيفيت په اړه يې پوښتنه کول دعقل خلاف کار دى، د الله لخوا پيغام دى، په رسول يې ښکاره رسوول او پر مونږ يې منل دي). او کله چې له امام مالک - رحمه الله - څخه پدې اړه پوښتنه وشوه ويې ويل: استواء معلومه ده، کيفيت يې نامعلوم دى، ايمان پرې واجب دى او په اړه يې پوښتنه کول بدعت دى، بيا يې پوښتونکي ته وويل: زما له نظره سم سړى نه يې! بيا يې امر وکړ او وويستل شو.

او همدا معنا له أم المؤمنين أم سلمه ـ رضى الله عنها ـ څخه روايت شوې ده، او ِامام أبو عبد الرحمن بن المبارک رحمة الله عليه فرمايلي دي: (مونږ خپل پاک رب پېژنو چې هغه د اسمانونو له پاسه د مخلوقاتو نه جدا په خپل عرش باندې دى). او پدې اړه د امامانو خبرې ډېرې زياتې دي چې پدې يو تقرير کې يې راوړل ناشوني دي، او که څوک غواړي چې ډېرو معلوماتو ته پدې اړه لاسرسى ولري نو د اهل سنت علماوو ليکنو ته دې مراجعه وکړي لکه (السنة) کتاب؛ د عبد الله بن الامام احمد او (التوحيد) د جليل القدر امام محمد بن خزيمة کتاب، او (السنة) د ابو القاسم اللالکائي الطبري کتاب، او (السنة) د أبى بکر بن أبى عاصم کتاب، د حماة

کلي اوسیدونکو ته د شیخ الِاسلام ابن تیمیة ځواب، او هغه لوی او ډیر ګټه لرونکی ځواب دی، په نوموړي ځواب کې هغه رحمه الله د اهل سنت عقیده بیان کړې ده او د هغوی زیاتې وېناوې یې نقل کړې دي، همدا رنګه شرعي او عقلي دلیلونه چې د اهل سنت د ویناوو په صحت دلالت کوي او د هغوی د مقابل لورې د ویناوو په بطلان دلالت کوي راوړې دي. او همدا رنګه (التدمریه) نومې رساله یې چې موضوع ته یې پکې پراخوالی ورکړی او د اهل سنت والجماعت عقیده یې په عقلي او نقلي دلایلو او پر مخالفینو رد کولو سره بیان کړې ده چې په پایله کې حق ښکاره کوي او باطل له منځه وړي، د هر هغه عالم لپاره چې د ښه نیت او حق پېژندنې ته د لیوالتیا له مخې پکې نظر واچوي، او ټول هغه خلک چې د اهل سنت و الجماعت سره یې د أسماء او صفاتو په اړه په عقیده کې مخالفت کړی دی نو خامخا به په عقلي او نقلي دلایلو وړاندې کولو کې له ټکر سره مخ شي، او ښکاره تناقض به په هغه څه کې وګوري چې دی یې ثابتوی او یا یې نفي کوي.

او اهل سنت والجماعت الله پاک لره هغه څه ثابتوي چې هغه ځان لره په خپل عزتمند کتاب کې ثابت کړي دي او یا یې رسول محمد - صلی الله علیه وسلم - ورته په صحیحو سنتو کې ثابت کړي دي؛ پرته له تمثیل څخه. او الله تعالی یې مخلوقاتو سره له تشبیه ورکولو څخه پاک ګرځولی دی، پداسې پاکوالي سره چې له تعطیل څخه یې پکې ځان ژغورلی، نو له ټکر څخه یې ځان ژغورلی او پر ټولو دلیلونو یې عمل کړی، او دا د پاک الله طریقه ده چې هغه چا چې په هغه حق منګولې خښې کړي چې الله پرې خپل پیغمبران

رالیږلي، او پدې اړه یې خپله وسه وکړه، او له الله تعالی څخه یې په اخلاص و غوښتل چې حق ته یې ورسوي او دلیل یې په نورو پورته کړي لکه څرنګه چې فرمايي:

﴿بَلْ نَقْذِفُ بِالْحَقِّ عَلَى الْبَاطِلِ فَيَدْمَغُهُ فَإِذَا هُوَ زَاهِقٌ﴾

ژباړه: (بلکې مونږ په حق سره باطل وُلو، نو دا د هغه دماغ راوباسي، نو ناڅاپه هغه ختمېدونکی وي). [الأنبياء سورت: 18 آیت]. او الله تعالی فرمايلي:

﴿وَلَا يَأْتُونَكَ بِمَثَلٍ إِلَّا جِئْنَاكَ بِالْحَقِّ وَأَحْسَنَ تَفْسِيرًا٣٣﴾

ژباړه: (او دوی تا ته کوم مثال (عجیب سوال او اعتراض) نه راوړي مګر مونږ تا ته راوړو (د هغه) حق (ځواب) او تر ټولو ښه تفسیر). [الفرقان سورت: 33 آیت]. حافظ ابن کثیر رحمه الله په خپل مشهور تفسیر کې د الله جل جلاله د دې وینا په اړه - ﴿إِنَّ رَبَّكُمُ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَى عَلَى الْعَرْشِ﴾ یعنې: بېشکه ستاسو رب هغه الله دی چې اسمانونه او ځمکه یې په شپږو ورځو کې پیدا کړي دي، بیا د عرش له پاسه برقراره شو - [الأعراف سورت: 54 آیت]. د دې باب په اړه (ابن کثیر رحمه الله) غوره وینا کړې ده چې رانقلول یې دلته مناسب دي ځکه لویه ګټه لري. د هغه رحمه الله وینا داسې ده: خلک د دې دریځ په اړه ډېرې ویناوې لري چې دا یې په تفصیل سره د یادولو ځای نه‌دی، بلکه مونږ پدې ځای کې د سلفو د مذهب لاره نیسو، چې هغه د مالک، أوزاعي، ثوري، لیث بن سعد، شافعي، أحمد، ِاسحاق بن راهویه او د مسلمانانو نور پخواني او اوسني امامان دي(هغوی) پدې اند دي چې (د الله تعالی صفتونه) باید داسې

تېر کړل شي لکه څرنګه چې راغلي دي پرته له تکييف، تشبيه او تعطيل څخه، او هغه (ذات) اوريدونکی او ليدونکی دی، بلکه خبره دا ده لکه څرنګه چې امامانو ويلي لکه: نعيم بن حماد الخزاعي د امام بخاري استاد چې وايي: چا چې د الله تعالی تشبيه د مخلوق سره يې وکړه نو کفر يې وکړ، او چاچې له هغه څه انکار وکړ چې الله تعالی پرې خپل ځان ياد کړی نو کفر يې وکړ، او هيڅکله په هغه څه کې تشبيه نشته چې الله تعالی پرې خپل ځان ياد کړی او يا يې رسول پرې هغه ياد کړی، او په هغه څه کې - چې الله تعالی پرې ځان ياد کړی او يا يې رسول په هغې سره ياد کړی - تشبيه نشته، نو چا چې الله تعالی ته هغه څه ثابت کړل چې په هغې سره ښکاره آيتونه او صحيح احاديث راغلي په هغه شان چې د الله تعالی د لويۍ سره ښايي، او له الله تعالی څخه يې د نقصان (صفتونه) نفي کړل نو د هدايت لار يې نيولي ده.

په پرښتو ايمان

او په پرښتو ايمان: پر هغوی اجمالي او تفصيلي ايمان په بر کې نيسي، نو مسلمان به پدې ايمان لري چې الله تعالی لره ملايکې دي او د خپلې پيروۍ لپاره يې پيدا کړي دي او په عزتمندو بنده ګانو سره يې نومولي دي چې هيڅ کله په خبرو کې له هغه (الله) نه مخکې والی نه کوي او دوی خاص د هغه په حکم عمل کوي

﴿يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يَشْفَعُونَ إِلَّا لِمَنِ ارْتَضَى وَهُمْ مِنْ خَشْيَتِهِ مُشْفِقُونَ٢٨﴾

ژباړه: (هغه ته معلوم دي څه چې د دوی په وړاندې دي او څه چې له دوی نه وروسته دي، او دوی شفاعت نشي کولی مګر د هغه چا لپاره چې هغه (الله) ترې راضي وي او دوی خاص د هغه له هيبته وېرېدونکي دي). [الأنبياء سورت: 28 آيت]. او دوی (پرښتې) بېلابېل ډولونه دي،ځينې له دوی د عرش په پورته کولو ګمارل شوي، او ځينې يې د جنت او دوزخ ساتونکي دي، او ځينې يې د بندګانو د کړنو پر ساتلو ګمارل شوي دي، او مونږ په بشپړه توګه په هغو ايمان لرو چې الله تعالی او رسول يې راته نوموللي دي لکه: جبريل، ميکائيل، مالک د دوزخ ساتونکی او اسرافيل؛ په شپېلۍ کې په پوکي ګمارل شوی، د دوی يادونه په ډېرو صحيحو حديثونو کې شوې ده، او په صحيح کې له عائشې رضی الله عنها- څخه ثابت دي چې نبي - صلى الله عليه وسلم - فرمايلي:

«خلقت الـملائكة من نور وخلق الجان من مارج من نار وخلق آدم مما وصف لكم»

«پرښتې له نور(رڼا) څخه پيدا شوي، او جان(د پيريانو پلار) له هغه اور نه پيدا شوی چې سختې لمبې وهي او يا يې په لمبو کې تورواللی وي، او آدم له هغه څه څخه پيدا شوی چې تاسو ته يې يادونه شوې ده».[1] مسلم په خپل صحيح کې راوړی دی.

په کتابونو ايمان

همدا رنګه ايمان په کتابونو؛ په اجمالي (کلي) توګه ايمان واجب دی پر دې چې الله تعالی پر خپلو نبيانو او رسولانو د

[1] مسلم الزهد والرقائق (2996)، أحمد (153/6).

حق د بیانولو او ورته د بلنې لپاره کتابونه نازل کړي دي لکه څرنګه چې هغه تعالی فرمايي:

﴿لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنْزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ﴾

ژباړه: (يقيناً مونږ خپل رسولان په ښکاره دليلونو سره ليږلي دي او له دوی سره مونږ کتاب او تله نازل کړي دي، د دې لپاره چې خلق په انصاف ودريږي) [الحديد سورت: 25آيت]. او الله تعالی فرمايلي:

﴿كَانَ النَّاسُ أُمَّةً وَاحِدَةً فَبَعَثَ اللَّهُ النَّبِيِّينَ مُبَشِّرِينَ وَمُنْذِرِينَ وَأَنْزَلَ مَعَهُمُ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ لِيَحْكُمَ بَيْنَ النَّاسِ فِيمَا اخْتَلَفُوا فِيهِ وَمَا اخْتَلَفَ فِيهِ﴾

(ټول خلق (په پيل کې) يو امت وو (نو هغوی د يو بل سره اختلاف وکړو) نو الله نبيان راوليږل چې زيرې ورکوونکي او ويروونکي وو او له هغوی سره يې په حقه کتاب نازل کړ، د دې لپاره چې هغه د خلقو په مينځ کې د هغه شي فيصله وکړي چې دوی په کې اختلاف کړی دی)[1] [البقرة سورت: 213 آيت].

او پر هغو چې الله تعالی نومولي تفصيلي ايمان لرو لکه: تورات، انجيل، زبور او قرآن چې تر ټولو غوره او وروستی يې دی، پر ټولو مسلط او تصديق کوونکی يې دی، او هغه دی چې پر ټول امت يې پيروي واجب ده، د صحيحه سنتو سره چې له رسول الله صلى الله عليه وسلم - څخه ثابت دي، څکه

1 هامش على الآية: ينبغى حذف قوله تعالى من آخر الآية : وما اختلف فيه (لأنه زايد فى هذا المقام

الله تعالی یې استازی محمد - صلی الله علیه وسلم - ټولو ثقلینو۔ انسانانو او پیریانو - ته رالیږلی، او دا قرآن یې پرې نازل کړی چې پریکړه پرې وکړي، او د هغه (ناروغیو) لپاره یې شفا ګرځولی چې په زړونو کې دي، او د هر څه په اړه وضاحت ورکوونکی، لارښود او رحمت د مؤمنانو لپاره، لکه چې فرمایي:

﴿وَهَذَا كِتَابٌ أَنْزَلْنَاهُ مُبَارَكٌ فَاتَّبِعُوهُ وَاتَّقُوا لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ١٥٥﴾

ژباړه: (او دا کتاب دی چې مونږ نازل کړی دی، نو تاسو د ده پیروي وکړئ او پرهېزګاره شئ، د دې لپاره چې پر تاسو رحم وکړی شي). [الأنعام سورت: 155آیت]. او الله پاک فرمایلي:

﴿ وَنَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ تِبْيَانًا لِكُلِّ شَيْءٍ وَهُدًى وَرَحْمَةً وَبُشْرَى لِلْمُسْلِمِينَ﴾

ژباړه: (او مونږ په تا باندې کتاب نازل کړی دی، په داسې حال کې چې (د دین) د هر شي لپاره (په کې) واضحه بیان دی او هدایت او رحمت او زېری دی د مسلمانانو لپاره). [النحل سورت: 89 آیت]. او الله تعالی فرمایلي:

﴿قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ جَمِيعًا الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ يُحْيِي وَيُمِيتُ فَآمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ النَّبِيِّ الْأُمِّيِّ الَّذِي يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَكَلِمَاتِهِ وَاتَّبِعُوهُ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ١٥٨﴾

ژباړه: (ته ووایه: ای خلکو! بېشکه زه ستاسو د ټولو په طرف د هغه الله (رالیږل شوی) رسول یم چې خاص د هغه

لپاره د اسمانونو او زمکي باداشاهي ده، نشته هېڅ حق معبود مګر همدی دی، همدغه ژوند ورکوي او مرګ ورکوي، نو تاسو پر الله او د هغه پر رسول ایمان راوړئ چې نبي دی، امي دی، هغه چې پر الله او د هغه پر کلماتو ایمان لري او تاسو د هغه پیروي وکړئ، د دې لپاره چې تاسو هدایت وموموئ). [الأعراف سورت: 158آیت]. او آیتونه پدې معنا سره ډیر دي.

پر پیغمبرانو ایمان

او همدارنګه رسولان؛ چې اجمالي او بشپړ ایمان راوړل پرې واجب دي، نو ایمان لرو پر دې چې الله پاک خپلو بندګانو ته د دوی له ډلې پیغمبران لیږلي دي؛ زیری ورکوونکي، ویروونکي او حق ته بلونکي، نو چا چې یې بلنه ومنله نیمګرغي به وګټي او څوک چې ورسره مخالفت وکړي مایوسه او پښیمانه به شي، وروستی او غوره یې زمونږ نبي محمد بن عبد الله - صلی الله علیه وسلم - دی لکه چې الله پاک فرمایي:

﴿وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ﴾

ژباړه: (او یقینًا مونږ په هر یو امت کې یو رسول لیږلی و (په دې سره) چې تاسو د الله عبادت کوئ او له طاغوت نه ځان وساتئ). [النحل سورت: 36 آیت]. او الله تعالی فرمایي:

﴿رُسُلًا مُبَشِّرِينَ وَمُنْذِرِينَ لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ﴾

ژباړه: (او (مونږ لیږلي وو) رسولان، چې زیری ورکوونکي او ویرووونکي وو، د دې لپاره چې د خلقو لپاره په الله باندې څه حجت پاتې نشي). [النساء سورت: 165 آیت].
او الله تعالی فرمایي:
﴿مَا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَا أَحَدٍ مِنْ رِجَالِكُمْ وَلَكِنْ رَسُولَ اللَّهِ وَخَاتَمَ النَّبِيِّينَ﴾
ژباړه: (محمد (ﷺ) ستاسو په سړیو کې د هیچا پلار نه دی، مګر د الله رسول دی او د نبیانو (د لړۍ) ختموونکی دی). [الأحزاب سورت: 40 آیت]. او څوک چې الله - تعالی - نومولي او یا یې له رسول څخه نوم ثابت شوی دی، تفصیلي او کټ مټ ایمان پرې لرو لکه: نوح، هود، صالح، ابراهیم او داسې نور - علیهم وعلی نبینا أفضل الصلاة و أزکی التسلیم.(پر هغوی او زمونږ پر نبي دې غوره درود او پاکیزه سلامونه وي.

د آخرت پر ورځ ایمان

او د آخرت په ورځ ایمان چې دی:

په ټولو هغو شیانو ایمان په بر کې نیسي چې الله او رسول - صلی الله علیه وسلم - یې پرې خبر ورکړی، چې له مرګ نه وروسته به وي لکه: د قبر امتحان، عذاب او نعمتونه یې، او هغه ویره او سختې، د صراط (پل)، تله، حساب، جزا، د خلکو تر منځه د عملنامو خپریدل چې ځنې به یې په ښي او ځنې نور به یې په چپ لاس او یا د شا له لخوا څخه اخلي. او پدې کې زمونږ د پیغمبر محمد - صلی الله علیه وسلم- حوض هم شامل دی، په جنت او دوزخ ایمان، او د مؤمنانو لخوا د

خپل پاک رب لیدل او د هغه لخوا ورسره خبرې کول او داسې نور چې په قران کریم او د رسول الله - صلی الله علیه وسلم- په صحیحو سنتو کې راغلي دي، نو پدې ټولو ایمان واجب دی، او په هغه ډول منل یې واجب دي چې الله او رسول یې بیان کړي دي.

په تقدیر ایمان

په تقدیر ایمان؛څلورو شیانو ته شاملیږي:

لومړی: الله په هغه څه پوه دی چې وو او هغه څه چې وروسته به وي، او د بندګانو په حالاتو خبر دی او د دوی ارزاق، وروستۍ نیتې، عملونه او داسې نورې چارې یې ورته معلومې دي، لدې شیانو هیڅ شی ورڅخه پټ ندی، پاکي ده هغه ذات لره او پورته دی، لکه چې فرمایي:

﴿أَنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ﴾

ژباړه: الله په هر شي باندې ښه پوه دی. [البقرة سورت: 231 آیت]. او الله تعالی فرمایي:

﴿لِتَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ وَأَنَّ اللَّهَ قَدْ أَحَاطَ بِكُلِّ شَيْءٍ عِلْمًا﴾

ژباړه: (د دې لپاره چې تاسو پوه شئ چې یقینًا الله په هر شي باندې ښه قادر دی او دا چې یقینًا الله د علم په لحاظ هر شی راګیر کړی دی). [الطلاق سورت: 12 آیت].

دویمه خبره: هر هغه شی چې (الله پاک) اندازه کړی او د هغه پریکړه یې کړی؛ لیکلی دی، لکه الله پاک چې ویلي:

﴿قَدْ عَلِمْنَا مَا تَنْقُصُ الْأَرْضُ مِنْهُمْ وَعِنْدَنَا كِتَابٌ حَفِيظٌ٤﴾

ژباړه: (يقينًا مونږ په هغه څه خبر يو چې ځمکه يې د دوی (له وجود) نه کموي او زمونږ سره يو ښه ياد ساتونکی کتاب دی). [ق سورت: 4 آيت]. او الله تعالی فرمايلي:

﴿وَكُلَّ شَيْءٍ أَحْصَيْنَاهُ فِي إِمَامٍ مُبِينٍ﴾

ژباړه: (او هر شی، مونږ هغه په ښکاره اصل (لوح محفوظ) کې درج کړی دی). [يس سورت: 12 آيت]. او الله تعالی فرمايلي:

﴿أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ إِنَّ ذَلِكَ فِي كِتَابٍ إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ ٧٠﴾

ژباړه: (آيا ته نه يې پوه شوی چې ببشکه الله پوهيږي په هر هغه څه چې په اسمان او ځمکه کې دي، ببشکه دغه په يو کتاب کې دي، ببشکه دغه الله ته ډېر اسان دي). [الحج سورت: 70 آيت].

دريمه خبره: د هغه په خوښه (مشيئت) ايمان، نو څه چې وغواړي هغه کيږي او څه چې ونه غواړي هغه نه کيږي لکه چې الله پاک فرمايي:

﴿إِنَّ اللَّهَ يَفْعَلُ مَا يَشَاءُ﴾

ژباړه: (ببشکه الله کوي هغه څه چې اراده يې وکړي). [الحج سورت: 18آيت]. او الله تعالی فرمايلي:

﴿إِنَّمَا أَمْرُهُ إِذَا أَرَادَ شَيْئًا أَنْ يَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ٨٢﴾

ژباړه: (ببشکه د هغه امر (حکم) هم دا وي چې کله د يو شي اراده وکړي، دا چې هغه ته ووايي چې پيدا شه، نو هغه پيدا شي). [يس سورت: 82 آيت]. او الله پاک فرمايي:

﴿وَمَا تَشَاءُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا ٣٠﴾
ژباړه: (او تاسو اراده نشئ کولی مګر دا چې الله وغواړي، بېشکه الله ښه عالم، ښه حکمت والا دی). [الإنسان سورت: 30 آیت].

څلورمه خبره: د ټولو موجوداتو پیدا کول، له هغه پرته بل پیدا کوونکی او له هغه پرته به رب نشته لکه چې فرمايي:

﴿ٱللَّهُ خَٰلِقُ كُلِّ شَيۡءٖۖ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيۡءٖ وَكِيلٞ ٦٢﴾
ژباړه: (الله د هر شي پیدا کوونکی دی او هغه په هر شي باندي نګران دی). [الزمر سورت:62 آیت]. او الله تعالی فرماېلي:

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ اذْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ هَلْ مِنْ خَالِقٍ غَيْرُ اللَّهِ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ فَأَنَّى تُؤْفَكُونَ ٣﴾
ژباړه: (ای خلقو! تاسو د الله هغه نعمتونه یاد کړئ چې په تاسو شوي دي، ایا له الله نه غیر (بل) خالق شته، چې تاسو ته له اسمان او ځمکې نه رزق درکوي؟ نشته هېڅ حق معبود مګر هم دی دی، نو کوم اړخ ته تاسو ګرځولی کېږئ). [فاطر سورت: 3 آیت]. نو د اهل سنت والجماعت په اند پر تقدیر ایمان دغه څلورو کارونو ته شاملیږي، د ځني بدعتیانو پر خلاف چې هغوی ورڅخه انکار کوي.

ایمان له قول او عمل څخه عبارت دی، چې په طاعت سره زیاتیږي او په ګناه کولو سره کمیږي.

او په الله ایمان دې ته هم شاملیږي چې ایمان له قول او عمل څخه عبارت دی؛ په پیروی سره زیاتیږي او په سرکښی سره کمیږي، له شرک او کفر نه پرته د نورو ګناهونو په پایله کې

د هېڅ مسلمان کافرول جایز ندي لکه: زنا، غلا، سودخوړل، نشه يي توکي څښل، د مور او پلار نافرماني او داسې نور کبیره ګناهونه تر دې چې حلال يې ونه ګڼي، دلیل يې د الله تعالی دا قول دی:

﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ﴾

ژباړه: [بېشکه الله نه بخښي دا چې له هغه سره دې (څوک) شريك کړی شي او هغه بخښي هغه (ګناه) چې له دې (شرك) نه کمه وي د چا لپاره چې وغواړي). [النساء سورت: 48 آیت]. او د هغه متواترو احادیثو له امله چې له رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه راغلي چې فرمایي : الله تعالی به له اور څخه هر هغه څوک راوباسي چې په زړه کې يي د اوري د دانې په اندازه ایمان وي.

د الله لپاره مینه کول او د الله لپاره کرکه کول، او دوستي او دښمني د الله لپاره

او په الله تعالی له ایمان څخه: د الله لپاره مینه او د الله لپاره کرکه، دوستي او دښمني د الله لپاره دي، نو مؤمن سره به مینه لري او دوستي به ورسره کوي، او کفار به بد ګڼی او دښمني به ورسره کوي، او د دې امت د ټولو مؤمنانو په سر کې د پیغمبر - صلی الله علیه وسلم - ملګري دي. نو اهل سنت والجماعت ورسره مینه لري او دوستي ورسره کوي، او پدې باور دي چې دوی له نبیانو څخه وروسته غوره خلک دي، ځکه پیغمبر صلی الله علیه وسلم فرمایلي:

«خير القرون قرني ثم الذين يلونهم ثم الذين يلونهم»

«خير القرون قرني ثم الذين يلونهم ثم الذين يلونهم»[1]
ژباړه: تر ټولو غوره پېړۍ زما ده، بیا هغه خلک چې وروسې دي او بیا هغه خلک چې وروسې دي. د دې حدیث پر صحت اتفاق شوی دی. دوی باور لري چې غوره یې أبوبکر الصدیق بیا عمر الفاروق بیا عثمان ذو النورین بیا علی المرتضی - رضی الله عنهم - دي، بیا وروسې پاتې د هغو لسو نور پاتې کسان دي چې د جنت زیری ورکړل شوی، بیا وروسې پاتې صحابه کرام - رضي الله عنهم أجمعین- دي، او دوی له هغه څه لاس په سر کیږي چې د هغوی تر منځ واقع شوي دي، او باور لري چې هغوی په هغه کارونو کې مجتهدین وو، نو د چا اجتهاد چې سم و هغه ته دوه اجرونه او د چا چې ناسم و هغه ته یو اجر دی. او د رسول الله - صلی الله علیه وسلم - د کورنۍ له مؤمنانو سره مینه ساتي او دوستي ورسره کوي، همدارنګه د پیغمبر صلی الله علیه وسلم بیبیانو؛ د مسلمانانو مورګانو ته د قدر په سترګه ګوري او دعا ورته کوي چې الله له ټولو څخه راضي شي.
او د روافضو له طریقې نه بیزاره دي؛ هغوی چې د رسول الله - صلی الله علیه وسلم - ملګري بد ګڼي؛ ښکنځلې ورته کوي، او د اهل بیت په اړه له حد نه اوړي، له خپلې مرتبې نه یې - چې الله تعالی ورکړې - پورته ګڼي، همدا رنګه د ناصبیانو له طریقې نه هم بیزاره دي؛ هغوی چې په وینا او یا کړنو سره أهل البیت ځوروي.

---

[1] البخاري الشهادات (2509)، مسلم فضائل الصحابة (2533)، الترمذي المناقب (3859)، ابن ماجه الأحكام (2362)، أحمد (434/1).

ټول هغه څه مو چې پدې لنډه وینا کې راونغاړل، په هغه صحیح عقیده کې شامل دي چې الله تعالی پرې خپل رسول محمد - صلی الله علیه وسلم - رالیږلی، او هغه د ژغورل شوي ټولي (أهل السنت والجماعت) عقیده ده هغه چې نبی - صلی الله علیه وسلم - یې په اړه فرمایلي:

«لا تزال طائفة من أمتي على الحق منصورة لا يضرهم من خذلهم حتى يأتي أمر الله سبحانه»

«لا تزال طائفة من أمتي على الحق منصورة لا يضرهم من خذلهم حتى يأتي أمر الله سبحانه»[1] همېشه به زما د امت یوه ډله پر حق بریالی پاتې وي- څوک یې چې سپکوي هیڅ ضرر به ورته ونه رسولای شي تر دې - چې د الله پاک امر راشي.

او هغه - علیه الصلاة و السلام - فرمایلي:

«افترقت اليهود على إحدى وسبعين فرقة، وافترقت النصارى على اثنتين وسبعين فرقة، وستفترق هذه الأمة على ثلاث وسبعين فرقة كلها في النار إلا واحدة فقال الصحابة: من هي يا رسول الله؟ قال: من كان على مثل ما أنا عليه وأصحابي»

«یهود په یو اویا ډلو وویشل شول، او نصارا په دوه اویا ډلو، او زر دی چې دا أُمت به درې اویا ډلو ته وویشل شي؛ ټولې به په اور کې وي مګر یوه ډله، نو صحابه و وویل: هغه کومه ده ای د الله رسوله! ویې فرمایل: څوک چې په هغه لاره وي چې زه او زما ملګري پرې دي»[2] او دا هغه عقیده ده چې

---

[1] مسلم الإمارة (1920)، الترمذي الفتن (2229)، أبو داود الفتن والملاحم (4252)، ابن ماجه الفتن (3952)، أحمد (279/5).

[2] ابن ماجه الفتن (3992).

منځولي لګول او کلک پاتې کېدل پرې واجب دي، او هر هغه څه چې د دې خلاف دي ځان ورڅخه ژغورل (واجب) دي.

لدې عقیدې څخه د منحرفو او پر ضد یې د تلونکو یادونه

ډولونه یې

لدې عقیدې نه کاږه شوي او پر ضد یې لاره وهونکو خلکو ډیر ډولونه دي: ځنې یې بتان، مجسمې، پرښتې، ولیان، پیریان، ونې، تیږې (ډبرې) او د داسې نورو شیانو عبادت کوونکي دي، دوی د پیغمبرانو بلنه نده منلې، بلکه د هغوی مخالفت یې کړی او ضد او دښمني یې ورسره کړې لکه هغه څه چې قریشو او بېلابیلو عربو چې زمونږ د پیغمبر محمد - صلی الله علیه وسلم - سره وکړل، هغوی به له خپلو خدایانو څخه د اړتیاوو پوره کول، د ناروغانو لپاره روغتیا، او پر دښمنانو یې د برلاسي کېدو دعاګانې غوښتلې، هغو ته به یې حلالې کولې او نذرونه به یې ورته وړاندې کول، کله چې رسول الله صلی الله علیه وسلم د دوی دا کار بد وګاڼه او په یوازې توګه د یو الله پر عبادت یې ورته امر وکړ، نو دا خبره یې ناشنا وګڼله او ویې ویل:

﴿أَجَعَلَ الْآلِهَةَ إِلَٰهًا وَاحِدًا ۖ إِنَّ هَٰذَا لَشَيْءٌ عُجَابٌ٥﴾

ژباړه: (آیا ده دغه معبودان یې تول یو اله وګرځوه، بېشکه دا خامخا ډېر عجیبه څیز دی). [ص سورت: 5 آیت]. نو پیغمبر - صلی الله علیه وسلم - دوی تر هغه د الله عبادت ته رابلل او له شرک څخه یې ویرول، او هغه څه چې دوی یې عبادت کاوه د هغه په حقیقت یې پوهول؛ تر دې چې الله تعالی

چې چاته له دوی څخه غوښتل هدايت وکړ، نو د رسول الله - صلى الله عليه وسلم- او د هغه د ملګرو -رضي الله عنهم - او ورپسې نورو لارويانو له اوږد جهاد او پرلپسې بلنې څخه وروسته د الله - تعالى - دين پر ټولو دينونو بريالى شو او خلک د الله په دين کې ډلې ډلې ننوتل؛ بيا حالاتو بدلون وکړ او په ډيرو خلکو ناپوهۍ لمن وغړوله، تر دې چې ډيرى يې بيرته د جاهليت دين ته وروګرځېدل؛ داسې چې په پيغمبرانو او وليانو باندې باور لرلو کې له حد نه واوښتل، نو چا ترې دعا غوښتله او چا ترې مرسته او داسې نور د شرک ډولونه، او د: لا إله إلا الله معنا يې داسې ونه پيژنده لکه د عربو کفارو چې پېژندلې وه، نو الله مرسته کوونکى دى.

او دا شرک تر دې مهاله په خلکو کې د هغوى د ناپوهۍ او د نبوت له زمانې سره د زيات واټن د رامنځته کېدو له امله خپرېږي.

له هغوى څخه د وروستيو شبهه همغه د پخوانيو شبهه ده؛ دا او د ځينو کفري عقيدو يادونه

د دې وروستيو شبهه همغه د پخوانيو شبهه ده، او هغه د دوى دا خبره ده چې: دوى د الله په وړاندې زمونږ سپارش کوونکي دي، مونږ د دوى عبادت نه کوو مګر د دې لپاره چې الله ته مو نږدې کړي، الله - تعالى - د دوى دا شبهه باطله کړه او ورته يې څرګنده کړه چې چا له هغه پرته د بل چا عبادت وکړ؛ چې هر څوک وي نو خامخا له هغه سره يې شرک وکړ او کافر شو لکه چې الله تعالى فرمايي:

﴿وَيَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَضُرُّهُمْ وَلَا يَنْفَعُهُمْ وَيَقُولُونَ هَؤُلَاءِ شُفَعَاؤُنَا عِنْدَ اللَّهِ﴾

ژباړه: او دوی له الله نه پرته د هغو څيزونو عبادت کوي چې نه دوی ته ضرر رسولی شي او نه دوی ته نفع رسولی شي او دوی وايي: دا د الله په وړاندې زمونږ سپارش کوونکي دي. [يونس سورت: 18 آيت]. الله پاک پر دوی په خپلې دې وينا سره رد وکړ:

﴿قُلْ أَتُنَبِّئُونَ اللَّهَ بِمَا لَا يَعْلَمُ فِي السَّمَاوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ﴾

ژباړه: (ته ووايه: آيا تاسو الله پر هغه څه خبروئ چې هغه يې نه په آسمانونو کې پيژني او نه يې په ځمکه کې! هغه ډېر پاك دی او ډېر اوچت دی له هغو څيزونو نه چې دوی يې ورسره شريکوي). [يونس سورت: 18 آيت]. نو هغه پاک ذات پدې آيت کې دا بيان کړه چې له هغه پرته د نبيانو، وليانو او داسې نورو عبادت لوی شرک دی، اګر که تر سره کوونکي يې دا په نورو نومونو يادوي، او الله تعالی فرمايي:

﴿وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ مَا نَعْبُدُهُمْ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَا إِلَى اللَّهِ زُلْفَى﴾

ژباړه: (او هغه کسان چې له هغه پرته يې نور دوستان (کارسازي) نيولي دي (وايي:) مونږ د دوی عبادت نه کوو مګر د دې لپاره چې دوی مونږ الله ته نژدې کړي). [الزمر سورت: 3 آيت]. الله پاک پر دوی په خپلې دې وينا سره رد وکړ:

﴿إِنَّ اللَّهَ يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ فِي مَا هُمْ فِيهِ يَخْتَلِفُونَ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي مَنْ هُوَ كَاذِبٌ كَفَّارٌ﴾

ژباړه: {بېشکه الله به د دوی ترمنځ په هغو خبرو کې فیصله کوي چې دوی په هغو کې اختلاف کوي، بېشکه الله لارښوونه نه کوي هغه چا ته چې هغه دروغجن، ډېر ناشکره وي}. [الزمر سورت: 3 آیت]. نو پدې سره ورته الله پاک ښکاره کړه چې له هغه پرته بل چاته د دوی عبادت کول په دعاء، ویرې، امید ساتلو او داسې نورو سره په هغه پاک ذات کفر کول دي، او دوی یې دروغجن وګرځول په خپله وینا کې هغه دی چې وایې: مونږ یې عبادت نه کوو مګر د دې لپاره چې هغه - الله تعالی - ته مو ښه نږدې کړي.

او له کفري عقیدو څخه چې د سمې عقیدې ضد او هغه څه سره مخالفې دي چې پیغمبرانو علیهم الصلاة والسلام پرې راتګ کړی؛ هغه عقیده ده چې بې دینان یې په نن عصر کې لري لکه: د مارکس، لینن پیروان او داسې نور بې دینۍ او کفر ته بلونکي، برابره ده که دوی یې په سوشیالیزم، کمونیزم، بعث او داسې نورو نومونو یادوي، ځکه د دې بې دینانو له اصولو څخه دا دي چې هیڅ اله نشته او ژوند یوازې ماده ده. او د دوی له اصولو څخه: ژوندون، جنت او دوزخ څخه منکریدل او په ټولو دینونو کفر کول دي، او څوک چې د دوی په کتابونو کې وګوري او هغه څه چې دوی پرې دي په یقیني توګه به باوري شي، او شک نشته چې دا عقیده د ټولو اسماني دینونو سره په ټکر کې ده، او پیروان یې په دنیا او اخرت کې له تر ټولو ناوړه انجام سره مخ کوي.

او د حق له مخالفو عقیدو څخه د ځینو باطنیانو او ځینو صوفیانو دا عقیده ده، ځنې چې هغوی ورته اولیاء وایي چې د الله سره په تدبیر او د عالم د چارو په سمون کې برخه لري چې اقطاب (هغه ځوک چې په یوه چاره کې محوري رول لري) او اوتاد (هغه ځوک چې په کایناتو کې د تصرف واک لري) او غوث (هغه ځوک چې د زمکې د خلکو سره مرسته کوي) ورته وایي، او داسې نور نومونه چې دوی د خپلو معبودانو لپاره له ځان نه جوړ کړي دي. دا په ربوبیت کې تر ټولو بد شرک دی، او دا د جاهلیت د عربو له شرک څخه هم ناوړه دی، ځکه د عربو کافرانو په ربوبیت کې شرک نه کاوه، بلکه په عبادت کې یې شرک کاوه، او شرک به یې د آسانتیا په حالت کې و، ځکه په سختۍ کې به یې یوازې الله ته عبادت ځانګړی کاوه لکه چې الله تعالی فرمایي:

﴿فَإِذَا رَكِبُوا فِي الْفُلْكِ دَعَوُا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ فَلَمَّا نَجَّاهُمْ إِلَى الْبَرِّ إِذَا هُمْ يُشْرِكُونَ٦٥﴾

ژباړه: (نو کله چې دوی په کښتۍ کې سواره شي (، نو دوی الله بولي، په داسې حال کې چې خاص هغه لره دین خالص کوونکي وي، نو کله چې هغه (الله) دوی وچې ته وژغوري (نو) ناڅاپه دوی (له الله سره) شریکان نیسي). [العنکبوت سورت: 65آیت]. خو په ربوبیت باندې هغوی یوازې الله ته اعتراف کاوه لکه چې الله پاک فرمایي:

﴿وَلَئِنْ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَهُمْ لَيَقُولُنَّ اللَّهُ﴾

ژباړه: (او قسم دی که ته له دوی نه پوښتنه وکړې چې دوی چا پیدا کړي دي (نو) دوی به خامخا ضرور ووایي: الله

(پيدا کړي دي). [الزخرف سورت: 87 آيت]. او الله تعالى فرمايي:

﴿قُلْ مَنْ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ أَمَّنْ يَمْلِكُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَمَنْ يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَمَنْ يُدَبِّرُ الْأَمْرَ فَسَيَقُولُونَ اللَّهُ فَقُلْ أَفَلَا تَتَّقُونَ ٣١﴾

ژباړه: (ته ووايه: تاسو ته له آسمان او ځمکې نه روزي څوك دركوي؟ يا د غوږونو او سترګو مالك څوك دی اوڅوك ژوندی له مړي راوباسي او مړی له ژوندي راوباسي او څوك د كارونو تدبير كوي؟ نو يقينًا دوی به وايي چې الله دی، (نو ته ووايه:) آيا نو تاسو نه وېرېږئ)! [يونس سورت: 31 آيت]. او پدې معنا سره ډير آيتونه راغلي دي.

هغه څه چې وروستيو مشرکانو له لومړيو نه زيات کړي

او اوسنيو مشرکانو پر پخوانيو باندې په دوو کارونو کې زياتوالی کړی: لومړی دا چې ځينو د دوی شرک په ربوبيت کې دی، او دويم دا چې : شرک يې په آسانه او سخته دواړو کې دی، لکه څرنګه چې د دوی په حال هغه څوک ښه پوهيږي چې ورسره ګډ شوي او د دوی حالات يې له نږدې څېړلي دي، او هغه څه يې ليدلي چې دوی يې د الحسين او البدوي او نورو له قبرونو سره په مصر او د عيدروس له قبر سره په عدن، او د الهادي له قبر سره په يمن، او د ابن عربی له قبر سره په شام، او د شيخ عبد القادر الجيلانی له قبر سره په عراق او نورو مشهورو قبرونو سره کوي؛ چې عوام خلک پکې غلو(له حد نه اوړيدل) کوي او د الله تعالى ډيری حقونه يې ورکړي دي، او داسې ډير کم خلک شته چې رد ورباندې

وکړي او د توحيد حقيقت ورته بيان کړي؛ هغه چې الله پرې خپل نبي - صلی الله عليه وسلم - او له هغه وړاندې رسولان عليهم الصلاة والسلام راليږلي، بس مونږ يواځې د الله تعالی يو او خاص هغه ته ورګرځېدونکي يو. او د الله پاک نه سوال کوو چې دوی بيرته په هوش راولي او تر منځه يې حق ته بلونکي زيات کړي، او د مسلمانانو حاکمان او علماوو ته يې د شرک پر وړاندې د مبارزې او بالاخرة د (شرک) او شرکي وسايلو د له منځه وړلو توفيق ورکړي، هغه ذات اوريدونکی او نږدې دی.

او د اسماء او صفاتو په باب کې د صحيح عقيدې ضد عقيده د بدعتيانو؛ جهميه او معتزله و او د دوی د پيروانو عقيده ده، چې له الله - تعالی- ټخه صفات نفي کوي او يا يې له معنا ټخه انکار کوي، بلکه الله تعالی پداسې صفتونو سره يادوي چې هغه معدوم (نشت)، جامد او يا ناشوني وي، الله تعالی د دوی له ويناوو ټخه ډير پورته دی. او پدوی کې هغه خلک هم شامل دي چې له ځيني صفتونو منکر دي او ځينې نور ثابتوي لکه: أشعريان، دا چې هغوی ځيني صفتونه ثابتوي نو ورباندې لازم دي چې ورته نور صفتونه چې دوی ورڅخه تېښته کوي او نفي کوي يې او دلايل يې تأويلوي (هم بايد ثابت کړي، خو دا چې نه يې کوي) ، نو پدې سره دوی د سمعي او عقلي دلايلو سره په مخالفت کې واقع شول، او پدې سره په ښکاره ټکر کې ولوېدل، خو أهل سنت والجماعت الله پاک ته د پوره کمال سره له نومونو او صفتونو ټخه هغه څه ثابتوي چې هغه (ذات) خپل ځان ته ثابت کړي وي او يا يې رسول؛

محمد - صلى الله عليه وسلم - ورته ثابت کړي وي، او پاک يې ګڼي له دې چې د مخلوق سره يې تشبيه کړي پداسې پاکوالي سره چې د تعطيل (له معنا څخه) پکې څکه نه وي، نو پدې سره دوی په ټولو دليلونو عمل کړی، نه يې تحريف وکړ او نه هم تعطيل، او له هغه ټکر څخه هم بچ پاتې شول چې له دوی پرته نور پکې واقع شوي دي، لکه څرنګه چې پدې اړه وړاندې وويل شول او همدا په دنيا او اخرت کې د خلاصون او نيکمرغۍ لار ده؛ هغه نيغه لار چې د دې امت سلفو او امامانو نيولې وه. او هيڅکله به د دې امت وروستي خلک اصلاح نه شي مګر په هغه څه چې لومړي پرې اصلاح شوي وو، چې هغه د قرآن اوسنت پيروي ده، او د هر هغه څه پرېښودل چې د دې خلاف وي.

يوازې د الله د عبادت واجبوالی، او د الله پر دښمنانو د بريا لاملونه (اسباب)

پر مکلف تر ټولو اړين واجب او لويه فريضه دا ده چې د خپل رب عبادت وکړي؛ هغه چې د آسمانونو، ځمکې، او لوی عرش څښتن دی، هغه چې په خپل کتاب کې فرمايي:

﴿إِنَّ رَبَّكُمُ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَى عَلَى الْعَرْشِ يُغْشِي اللَّيْلَ النَّهَارَ يَطْلُبُهُ حَثِيثًا وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ وَالنُّجُومَ مُسَخَّرَاتٍ بِأَمْرِهِ أَلَا لَهُ الْخَلْقُ وَالْأَمْرُ تَبَارَكَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ ٥٤﴾

ژباړه: (بېشکه ستاسو رب هغه الله دی چې آسمانونه او ځمکه يې په شپږو ورځو کې پيدا کړل، بيا د عرش له پاسه برقراره شو، هغه په شپې سره ورځ پټوي، په دې حال کې

چې دا (شپه) هغې (ورځ) لره په تلوار سره طلب کوي او (پیدا کړې یې ده) لمر سترګه، او سپوږمۍ او ستوري، چې د هغه په حکم سره مسخر کړی شوي دي، اګاه شئ! خاص هغه لره دي پیدا کول او حکم کول، ډېر برکت والا دی الله چې رب د ټولو مخلوقاتو دی). [الأعراف سورت: 54 آیت]. او په بل ځای کې الله پاک په خپل کتاب کې خبر ورکوي چې هغه ثقلین (انسانان او پیریان) د خپل عبادت لپاره پیدا کړي دي

﴿وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ٥٦﴾

ژباړه: (او ما پیریان او انسانان نه دي پیدا کړي مګر د دې لپاره چې دوی زما عبادت وکړي). [الذاريات سورت: 56 آیت]. او دا عبادت چې الله تعالی ثقلین (انسانان او پیریان) د همدې لپاره پیدا کړي دي؛ دا د هغه توحید دی د بیلابیلو عبادتونو سره لکه: لمونځ، روژه، زکات، حج، رکوع، سجده، طواف، ذبح (حلاله)، نذر، ویره، امید ساتل، مرسته غوښتل (د سختۍ پر مهال)، مرسته غوښتل (د کارونو په ترسره کولو کې)، پناه غوښتل او د عبادت ټول ډولونه، او پدې کې د هغه د ټولو امرونو منل او له منهیاتو یې ډډه کول چې د هغه عزتمند کتاب او د امانتدار رسول -په هغه دې د رب غوره درود او سلام وي- سنت پر هغه دلالت کوي. او یقینا پدې عبادت سره الله پاک ټولو ثقلینو (انسانانو او پیریانو) ته امر کړی؛ هغوی چې د همدې لپاره پیدا شوي او ټول پیغمبران لیږل شوي، او د دې عبادت د بیان او وضاحت لپاره کتابونه نازل شوي، نو دا عبادت او تفصیل یې او ورته بلنه او الله

تعالی ته يې يوازې په خاصوالي باندې امر کول (پدې ټولو سره الله پاک امر کړی دی) لکه چې الله تعالی فرمايي:

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ اعْبُدُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ٢١﴾

ژباړه: (ای خلقو! د خپل رب عبادت کوئ، هغه چې تاسو يې پيدا کړي يئ او هغه کسان چې له تاسو نه مخکې وو، د دې لپاره چې تاسو پرهېزګاره شئ). [البقرة سورت: 21 آيت].

او الله تعالی فرمايي:

﴿وَقَضَى رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا﴾

ژباړه: او ستا رب حکم کړی دی چې تاسو عبادت مه کوئ (د بل هيچا) مګر يوازې د هغه او له مور او پلار سره احسان کوئ. [الإسراء سورت: 23 آيت]. او د قضی معنی پدې آيت کې امر او وصيت دی. او الله تعالی فرمايلي:

﴿وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حُنَفَاءَ وَيُقِيمُوا الصَّلَاةَ وَيُؤْتُوا الزَّكَاةَ وَذَلِكَ دِينُ الْقَيِّمَةِ٥﴾

ژباړه: (حال دا چې دوی ته حکم نه و ورکړی شوی مګر په دې چې دوی دې د الله عبادت کوي، په داسې حال کې چې دين (عبادت) دغه (الله) لره خالص کوونکي وي (او) حنيفان (له باطله حق ته راګرځېدونکي) وي، او (د دې چې) دوی دې لمونځ قايموي او زکات دې ورکوي او همدغه ډېر محکم دين دی). [البينة سورت: 5 آيت]، او پدې معنا سره د الله په کتاب کې آيتونه ډېر دي، او الله تعالی فرمايي:

﴿وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ﴾

ژباره: (او پیغمبر چې تاسو ته څه هم درکړي، نو هغه واخلئ او له څه نه چې هغه تاسو منع کړي، نو تاسو منع شئ او له الله نه ووېرېږئ، بېشکه الله ډېر سخت عذاب والا دی). [الحشر سورت: 7 آیت]. او الله پاک فرمايلي:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ فَإِنْ تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا٥٩﴾

ژباره: (ای هغو کسانو چې ایمان یې راوړی دی! د الله خبره منئ او د رسول خبره منئ او د خپلو د امر د خاوندانو (واکمنانو)، نو که چېرې تاسو په خپلو کې د څه شي په باره کې هم نزاع (جګړه او اختلاف) وکړئ، نو هغه (شی) الله او د هغه رسول ته وګرځوئ که چېرې تاسو په الله او په ورځ د اخرت ایمان لرئ، دا (کار) ډېر غوره دی او د انجام په لحاظ ډېر ښه دی). [النساء سورت: 59 آیت]. او الله تعالی فرمايلي:

﴿مَنْ يُطِعِ الرَّسُولَ فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ﴾

ژباره: (چا چې د رسول اطاعت وکړ نو یقینًا هغه د الله اطاعت وکړ). [النساء سورت: 80 آیت].

او الله پاک فرمايلي:

﴿وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ﴾

ژباره: (او یقینًا یقینًا مونږ په هر یو امت کې یو رسول لیږلی و (په دې سره) چې تاسو د الله عبادت کوئ او له طاغوت نه ځان وساتئ). [النحل سورت: 36 آیت]، او الله پاک فرمايلي:

﴿وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا نُوحِي إِلَيْهِ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدُونِ٢٥﴾

ژباره: (او مونږ له تا نه مخکې هېڅ رسول نه دی لېږلی مګر چې هغه ته به مونږ (دا) وحي کوله چې بېشکه شان دا دی چې له ما نه پرته بل هېڅ حق معبود نشته، نو تاسو زما عبادت کوئ). [الأنبياء سورت: 25 آیت]، او الله تعالی فرمایلي:

﴿الر كِتَابٌ أُحْكِمَتْ آيَاتُهُ ثُمَّ فُصِّلَتْ مِنْ لَدُنْ حَكِيمٍ خَبِيرٍ ١ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا اللَّهَ إِنَّنِي لَكُمْ مِنْهُ نَذِيرٌ وَبَشِيرٌ ٢﴾

ژباره: (الف، لام، را، (دا) کتاب دی چې آیتونه يې محکم کړی شوي دي، بيا د ښه حکمت والا، پوره خبردار ذات له خوا نه په تفصيل سره بيان شوي دي).

ژباره: (دا چې تاسو عبادت مه کوئ مګر يواځې د الله، بېشکه زه ستاسو لپاره د هغه له جانبه (رالېږل شوی) وېروونکی او زېری ورکوونکی یم). [هود سورت: 1-2 آيتونه].

نو دا محکم آيتونه او هغه چې په همدې معنا سره د الله له کتاب څخه راغلي دي ټول الله تعالی ته د عبادت د اخلاصوالي په وجوب دلالت کوي، او دا چې همدا د دين اصل او د (ابراهيمي) ملت بنسټ دی، همدا رنګه پدې دلالت کوي چې د پېریانو او انسانانو له پیدا کولو، د پیغمبرانو د رالېږلو او د کتابونو د نازلیدو حکمت هم همدا دی؛ نو دې چارې ته پر ټولو مکلفو پاملرنه واجب ده، چې ځان پرې ښه پوه کړي، او له هغه څه څخه ځان وساتي چې ډيری اسلام ته منسوب شوي

خلک پکې لویدلي؛ په پیغمبرانو او صالحینو باندې په باور لرلو کې له حد نه په اوړیدلو، پر قبرونو یې د ودانیو، جوماتونو او ګومبدو جوړولو، له هغوی نه سوال کولو، مرسته غوښتلو، هغوی ته پناه وړلو او د اړتیا د پوره کولو لپاره ترې سوال کول او د سختیو د لرې کولو، د ناروغانو د روغتیا، پر دښمنانو د بریا او داسې نور (کارونه چې) د لوی شرک ډولونه دي. له رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه صحیح ثابت دي او د هغه څه سره سمون خوري چې د الله کتاب پرې دلالت کوي، په صحیحینو کې له معاذ - رضی الله عنه - څخه روایت دی چې نبي - صلی الله علیه وسلم - ورته وویل:

«أتدري ما حق الله على العباد وحق العباد على الله؟ فقال معاذ: قلت الله ورسوله أعلم، فقال النبي –صلى الله عليه وسلم- حق الله على العباد أن يعبدوه ولا يشركوا به شيئا، وحق العباد على الله أن لا يعذب من لا يشرك به شيئا» الحديث.

«آیا پوهیږې چې د الله حق پر بنده ګانو او د بندګانو حق پر الله څه دی؟ نو معاذ وویل: ما وویل: الله او رسول یې ښه پوهیږي، نو نبي - صلی الله علیه وسلم - وویل: د الله حق پر بندګانو دا دی چې عبادت یې وکړي او هیڅ شی ورسره شریک نه کړي، او د بندګانو حق پر الله دا دی چې هغه چاته عذاب ورنکړی چې هیڅ شی یې ورسره شریک کړی نه وي».[1] الحدیث او په صحیح البخاري کې له ابن مسعود -

[1] البخاري الاستئذان (5912)، مسلم الإيمان (30)، الترمذي الإيمان (2643)، ابن ماجه الزهد (4296)، أحمد (238/5).

رضي الله عنه - څخه (روایت) دی چې نبي - صلى الله علیه وسلم - وویل:

«من مات و هو یدعو لله ندا دخل النار»

«څوک چې پداسې حال کې مړ شو چې له الله سره یې شریک باله نو اور ته داخل شو»[1]. او مسلم پخپل صحیح کې له جابر - رضي الله عنه - څخه روایت کوي چې نبي - صلى الله علیه وسلم - وویل:

«من لقي الله لا یشرك به شیئا دخل الجنة ومن لقیه یشرك به شیئا دخل النار»

«څوک چې د الله تعالى سره پداسې حال کې مخ شو چې هیڅ شی یې ورسره شریک کړی نه وي نو جنت ته داخل شو، او څوک چې وسره مخ شو او څه شی یې ورسره شریک کړی و، نو اور ته داخل شو»[2]. او پدې معنا سره احادیث ډیر دي، او دا مسأله له اړینو او لویو مسائلو څخه ده، او الله خپل نبي محمد - صلى الله علیه وسلم - توحید ته په بلنې او له شرک څخه په منع کولو سره رالیږلی دی، نو هغه څه یې خلکو ته په پوره توګه ورسول چې الله پرې رالیږلی و، او د الله په لار کې سخت ورېړول شو، نو پر هغو یې صبر وکړ، او د هغه سره یې ملګرو - رضي الله عنهم - هم صبر وکړتر دې چې الله تعالى د عربو له جزیرې څخه ټول بتان لرې کړل، او خلک ډلې ډلې د الله په دین کې داخل شول، او د کعبې چاپیره او دننه ټول بتان مات شول، لات، عزی او منات هم ویجاړ

---

1 البخاري تفسیر القرآن (4227)، مسلم الإیمان (92)، أحمد (374/1).
2 البخاري العلم (129)، مسلم الإیمان (32)، أحمد (157/3).

شول، او عربو په قبیلو کې ټول بتان مات شول او هغه باطل معبودان چې هغوی سره وو ټول وران شول او د الله کلمه پورته شوه او د عربو په جزیره کې اسلام ښکاره شو. بیا مسلمانانو له جزیرې نه د باندې دعوت او جهاد ته مخه کړه، او کومو بندګانو ته چې الله له وړاندې نیکمرغي لیکلې وه د دوی په لاس ورته الله هدایت وکړ، او د دوی پر مټ الله حق او عدالت په ډیری کلو او بانډو کې خپور کړ او پدې سره د هدایت امامان او د حق سالاران او عدالت او اصلاح ته بلونکي وګرځیدل، او د دوی لار له تابعینو او په نیکو کې د هغوی له پیروانو څخه؛ د هدایت امامانو او حق ته بلونکو هم ونیوله؛ د الله دین یې خپراوه، او خلک یې د الله یووالي ته رابلل، او خپلو مالونو او ځانونو سره یې د الله په لار کې جهاد وکړ؛ پداسې حال کې چې د هیڅ ملامتوونکي له ملامتیا څخه نه ویریدل، نو الله یې ملاتړ وکړ او بریا یې ور په برخه کړه او پر خپلو حریفانو یې برلاسي کړل او په خپله ژمنه یې چې ورسره پدې قول کې کړې وه وفا وکړه:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنْ تَنْصُرُوا اللَّهَ يَنْصُرْكُمْ وَيُثَبِّتْ أَقْدَامَكُمْ٧﴾

ژباړه: (ای هغو کسانو چې ایمان یې راوړی! که چېرې تاسو د الله مرسته وکړئ، هغه به ستاسو مرسته وکړي او ستاسو قدمونه به ثابت (او ټینګ) کړي). [محمد سورت: 7 آیت]. او د الله تعالی دا قول:

﴿وَلَيَنْصُرَنَّ اللَّهُ مَنْ يَنْصُرُهُ إِنَّ اللَّهَ لَقَوِيٌّ عَزِيزٌ ٤٠ الَّذِينَ إِنْ مَكَّنَّاهُمْ فِي الْأَرْضِ أَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ وَأَمَرُوا بِالْمَعْرُوفِ وَنَهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ وَلِلَّهِ عَاقِبَةُ الْأُمُورِ ٤١﴾

ژباړه: (او الله به خامخا ضرور د هغه چا مرسته وکړي چې د هغه (الله) مدد کوي، بېشکه الله خامخا ډېر زورور، غالب دی).

ژباړه: هغه کسان دي چې که مونږ دوی ته په زمکه کې قدرت ورکړو (نو) دوی به لمونځ قایموي او زکات به ادا کوي او د نېکۍ حکم به کوي او له بدۍ نه به منع کوي، او خاص د الله لپاره د کارونو انجام دی). [الحج سورت: 40-41 آیتونه]. بیا له هغې وروسته خلک بدل شول، ډلې ډلې شول، د جهاد په اړه یې ناغېړي وکړه او آرامتیا او شهوت پرستۍ ته یې لومړیتوب ورکړ، ناکاره کړنې پکې راښکاره شوې مګر هغه څوک چې الله پاک وساتل، نو الله یې حالت ته بدلون ورکړ، دښمنان یې پرې برلاسي کړل؛ (دا) د هغو کړنو سزا وه چې دوی کړي وې، او هیڅکله ستا رب د بندګانو سره ظلم کوونکی ندی، الله تعالی فرمایي:

﴿ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ لَمْ يَكُ مُغَيِّرًا نِعْمَةً أَنْعَمَهَا عَلَى قَوْمٍ حَتَّى يُغَيِّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ﴾

ژباړه: (دا په دې چې یقینًا الله د هغه نعمت بدلوونکی نه دی چې پر کوم قوم یې پېرزو کړی وي تر هغه چې هغوی هغه (حالت) بدل کړي چې د هغوی په نفسونو کې دی). [الأنفال سورت: 53 آیت]. نو پر ټولو مسلمانانو واجب دي؛ په حکومتونو او ولسونو چې الله ته رجوع وکړي او عبادت هغه ته ځانګړی کړي او له هغو نیمګړتیاوو او ګناهونو چې تېر شوي دي توبه وکړي او بیړه وکړي د هغه واجب په ادا کولو کې له فرضي عملونو څخه او له هغه څه نه ځان

ژغورلو سره چې پرې يې حرام کړي دي ، او دا چې يو بل ته سره پدې نصيحت وکړي او يو بل سره پدې اړه مرسته وکړي.

او لدې اړين او مهم د شرعي حدودو نافذول او په ټولو شيانو کې د خلکو تر منځه د شريعت حاکمول دي، او شريعت ته د پريکړو ورل او د بشري قوانينو چې د الله له قانون سره په ټکر کې وي باطلول دي، او ورته د پريکړو له وړلو نه ځان ژغورل او د شريعت حکمونو ته د ټولو ولسونو اړ ويستل دي(چې غاړه ورته کيږدی)، همدا رنګه پر علماوو لازم دي چې خلک په خپل دين پوه کړي او د دوی تر منځ اسلامي درک خپور کړي او يوبل ته په حق او صبر وصيت سره وکړي، (همدارنګه)په نيکيو امر او له بديو څخه منع کول او دې کارونو ته د چارواکو هڅول دي. همدا رنګه د ويجاړوونکو بنسټونو لکه کمونيزم، بعثيت، قومي تعصبونه او داسي نورو مبادئو او د شريعت خلاف مذهبونو په وړاندې مبارزه کول واجب دي، چې پدې سره به الله مسلمانانو ته هغه څه سم کړي چې خراب شوي دي او هغه څه به بيرته ورکړي چې ورڅخه شړيدلي دي او هغه پخوانی عزت به بيرته ورکړي او پر غليم به يې برلاسي کړي او په زمکه کې به يې واکداران کړي لکه چې الله تعالی فرمايي او هغه تر ټول رښتيا ويونکی دی:

﴿وَكَانَ حَقًّا عَلَيْنَا نَصْرُ الْمُؤْمِنِينَ﴾

ژباړه: [او په مونږه باندې د مومنانو مرسته کول حق دي].

[الروم سورت: 47 آيت]. او الله تعالی فرمايي:

﴿وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَى لَهُمْ وَلَيُبَدِّلَنَّهُمْ مِنْ بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا يَعْبُدُونَنِي لَا يُشْرِكُونَ بِي شَيْئًا وَمَنْ كَفَرَ بَعْدَ ذَلِكَ فَأُولَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ٥٥﴾

ژباړه: (الله وعده کړې د هغو کسانو سره چې ايمان يې راوړی ستاسې نه او نيك عملونه يې کړي دي، چې خامخا هرومرو به دوی ته په ځمکه کې خلافت ورکوي لکه چې هغو کسانو ته يې خلافت ورکړی و چې له دوی نه وړاندې وو او خامخا ضرور به دوی ته د دوی هغه دين ثابت (او قوي) وګرځوي چې هغه (الله) د دوی لپاره غوره کړی دی او خامخا ضرور به دوی ته د دوی له وېرې نه پس امن په بدل کې ورکړي، چې دوی به زما عبادت کوي او زما سره به هېڅ شی نه شريکوي، او هر څوك چې د دغو (انعامونو) نه بعد کافر شو، نو همدغه کسان فاسقان دي). [النور سورت: 55 آيت]. او الله پاک فرمايي:

﴿إِنَّا لَنَنْصُرُ رُسُلَنَا وَالَّذِينَ آمَنُوا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَيَوْمَ يَقُومُ الْأَشْهَادُ٥١﴾

ژباړه: (بېشکه مونږ خامخا د خپلو رسولانو او د هغو کسانو چې ايمان يې راوړی دی، په دنيايي ژوند کې مرسته کوو او په هغې ورځ کې (هم) چې ګواهان به ودرېږي). [غافر سورت: 51 آيت].

﴿يَوْمَ لَا يَنْفَعُ الظَّالِمِينَ مَعْذِرَتُهُمْ وَلَهُمُ اللَّعْنَةُ وَلَهُمْ سُوءُ الدَّارِ٥٢﴾

(په هغې ورځې کې چې ظالمانو (مشرکانو) ته به د هغوی معذرت هېڅ نفع نه رسوي او د همدوی لپاره لعنت دی او د همدوی لپاره بد کور (دوزخ) دی). [غافر سورت: 52 آیت].

له الله تعالی نه سوال کوم چې د مسلمانانو چارواکي او عوام یې اصلاح کړي او په دین کې پوهه ورپه برخه کړي، او د الله څخه په ویره یې سره راغونډ کړي او ټولو ته دې خپله نیغه لار وښايي، حق ته دې پرې بریا ورکړي او باطل دې پرې ذلیل کړي او ټولو ته دې توفیق ورکړي چې په نیکو کارونو او تقوا کې یو له بل سره مرسته وکړي او یو بل ته سره په حق او صبر سره وصیت وکړي ، هغه ذات د همدې کارونو توان ورکوونکی او پرې ځواکمن دی، وصلی الله وسلم علی عبده ورسوله وخیرته من خلقه نبینا وإمامنا وسیدنا محمد بن عبد الله وعلی آله وأصحابه ومن اهتدی بهداه- والسلام علیکم ورحمة الله وبرکاته.

فهرست

صحیح عقیده او هغه چې خلاف یې ده 2
سریزه 2
په الله تعالی ایمان 6
په پرښتو ایمان.. 17
په کتابونو ایمان... 18
پر پیغمبرانو ایمان.. 21
د آخرت پر ورځ ایمان.. 22
په تقدیر ایمان.. 23
ایمان له قول او عمل څخه عبارت دی، چې په طاعت سره زیاتیږي او په ګناه کولو سره کمیږي.. 25
د الله لپاره مینه کول او د الله لپاره کرکه کول، او دوستي او دښمني د الله لپاره... 26
لدې عقیدې څخه د منحرفو او پر ضد یې د تلونکو یادونه............. 29
یوازې د الله د عبادت واجبوالی، او د الله پر دښمنانو د بریا لاملونه (اسباب) 36

ps152v1.0 - 03/09/2026